

El Mètode Tomatis

Resum de la xerrada Vida intrauterina i comunicació que se celebrà a la sala d'actes del Centre de Lectura el passat dia 4 d'abril de 1991, a càrrec de la Dra. Cori López Xammar, pediatra i neuròloga, alumna directa del Prof. A. Tomatis, delegada del Mètode Tomatis a l'Estat espanyol i membre de l'equip internacional de formació de nous professionals.

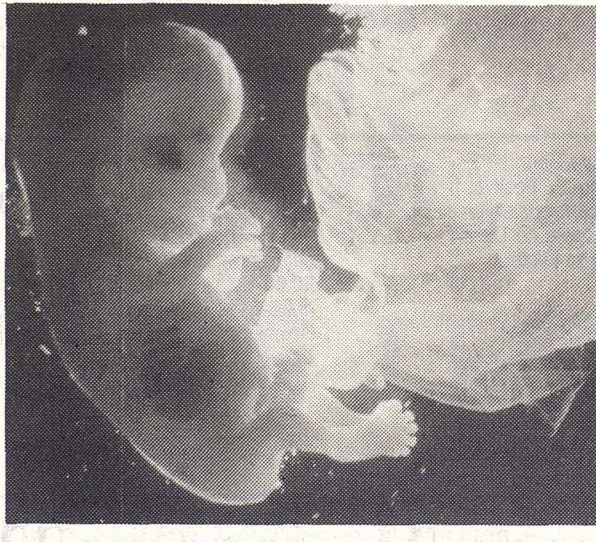
Molt bona nit. Dir que el fetus sent, dir que, a més a més, escolta, i pretendre que, a més a més, s'expressa en funció del que sent és una evidència ja i, avui en dia, és una realitat en el món científic, molt especialment en algunes disciplines com la neurologia i la pediatria. Així és, doncs, que en l'univers uterí es dona un estatus privilegiat pel que fa a la comunicació, a l'estructura de la personalitat i a la integració del llenguatge, en una paraula, a tot allò que després condicionarà el nostre futur existencial, que es prou important. Això resumeix i defineix tot el treball d'investigació del professor Alfred Tomatis, oto-rino de la Facultat de Medicina de París, que, gràcies a la passió que va tenir per l'orella, ara ens pot oferir aquesta metodologia, aquest recurs terapèutic tan extraordinari, que tothom coneix avui, com és el Mètode Tomatis.

El temps de què disposem ara tan sols ens permetrà de fer un apropament de generalitats i exposar, en termes generals, un tema com el Mètode Tomatis, que és tan extens i tan important, i es pot córrer el risc de fer alguna omissió.

El Prof. A. Tomatis estava considerat, fa anys, un pioner en l'estudi del bucle àudio-fonador; era fill d'un cantant, d'un baix molt conegut i famós a l'època, i, potser per la influència del seu pare, es va dedicar a la patologia de la veu. El pare li enviava amics cantants que tenien algun problema, que tenien distorsionada l'orella amb lesions de tipus de sordera professional, que molt sovint s'han de tractar. Doncs bé, ell es va molestar a fer una corba audiomètrica a cada cantant que presentava una problemàtica en una nota o en un registre X, i va observar que en la corba audiomètrica apareixia un accident, un escotoma, en la zona que corresponia a la nota que desafinaven o en el registre on tenien el problema. Aleshores ell va

pensar que amb la restitució de la corba audiomètrica el més segur és que aquest individu després afinés o que desaparegués el problema que tenia en el registre; i així mateix va passar; (posteriorment va fer el mateix davant dels problemes de comunicació i de relació); va ser la primera sorpresa que el Prof. Tomatis va tenir i, efectivament, sense utilitzar les tècniques convencionals de l'època, va poder restituir a la veu les freqüències que no hi eren o que s'afinaven malament. L'any 1954 va descriure a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de París la llei Tomatis que diu: *la veu no conté més que els harmònics que l'orella pot analitzar.*

Una altra de les fonts de Tomatis

va ser Negus, que explicava la transmissió del so a través de l'ou dels ocells, amb un experiment molt curiós, que era que ocells no cantaires que covaven ous d'ocells cantaries, quan aquests naixien tenien el 90% de possibilitats de no cantar, i si aquests ous d'una espècie de cantaires eren covats per un ocell que cantava diferent, els ocells cantaven com la mare que els covava; o sigui, que Negus va descriure la transmissió del so a través de l'ou i Tomatis es va preguntar immediatament què passaria a través de la paret uterina.

Després va conèixer els treballs d'André Thomas, neuropediatre que va donar nom al signe de Thomas que diu: *si es posa la mare darrera del nadó i una altra dona, llavors quan parla la mare el nen es tomba cap al costat de la mare i quan parla l'altra persona el nen no es belluga*; o sigui, que és com si

el nen anés a buscar la veu que reconeix i que ja ha sentit alguna vegada.

Les dues coses van fer pensar molt el professor i el van fer introduir dintre de l'estudi del que podia ser la transmissió a través de la paret uterina.

Aproximadament cap a l'any 1961, van sortir els treballs de Salk que ja descrivia la influència del batec cardíac de la mare, alterat per l'estrès social, en el futur psicològic del nen. Després d'uns anys de treball, Tomatis va descriure l'escolta intrauterina i la relació amb la comunicació, i va observar que el líquid amniòtic actuava de filtre i deixava passar unes freqüències i no unes altres, les freqüències que no pasaven eren les greus, o en passaven

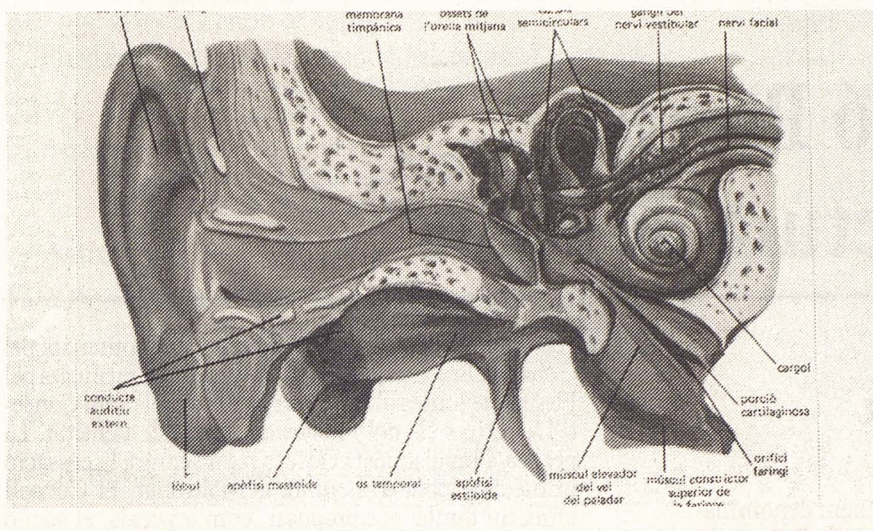
molt poques. Això permet al fetus de lliurar-se de tots els sorolls neurovegetatius de la mare, el soroll intestinal, el digestiu, el respiratori, etc., que transformaria l'univers uterí en un univers inaudible; així és que li arriba un paquet de so molt ric en freqüències agudes i, especialment, la veu de la mare.

Per tant, va estudiar tot el desenvolupament de l'orella, des de l'embrió fins al fetus, i va dir: *a partir del quart mes i mig de gestació l'oïda és adulta, no operacional, encara que molt abans ja hi ha una activitat vestibular, això vol dir que el fetus es belluga abans dels quatre mesos*; l'ecografia ara li dona la raó; abans deien que el fetus es bellugava a partir dels quatre mesos, perquè era quan

tocava la paret uterina i la mare es podia adonar que hi havia moviment, amb l'ecografia s'ha vist que el fetus es belluga molt abans, i és perquè hi ha una activitat vestibular.

Bé, doncs, com podeu imaginar, tot es basa en l'orella, però l'orella amb lletres grosses, amb més dimensió que la simple dimensió auditiva, és veritat que l'oïda serveix per sentir-hi, però també serveix per al nostre equilibri i té, a més a més, una dimensió molt més important: l'escolta (hi ha una dita que diu: *no hi ha pitjor sord que el que no vol escoltar*), i per últim, també té una funció de dinamització del còrtex cerebral.

L'orella és l'òrgan d'estimulació, primer ha estat l'orella i després el sistema nerviós i aquesta subtillesa és precisament una de les pautes més importants del Mètode Tomatis.

El naixement és un moment difícil per als nadons, però hi ha alguna cosa que el pot ajudar, que és la veu de la mare, que ell reconeixerà amb el ritme, la cadència, la impregnació emocional de què parlàvem i, com a fil conductor, el portarà altra vegada a voler obrir l'orella, a voler escoltar i sentir, que són dues coses ben diferents.

Si tot va bé, si hi ha un entorn correcte, si el pare no crida, la mare tampoc i si hi ha amor, el nen començarà a partir d'un diafragma auditiu a obrir l'orella i a madurar en la capacitat analítica auditiva. Si l'entorn no és correcte, començarà a utilitzar per primera vegada la capacitat d'obrir i tancar voluntàriament l'oïda. La fisiologia auditiva avui dia ja es defineix d'una altra manera: el paquet de so arriba i és rebut en funció d'unes preferències. Això té un suport neurològic, el 90% de les fibres eferents són voluntàries però la capacitat d'obrir i tancar l'orella en un nadó, que l'ha de tenir oberta per rebre tota la informació, és important perquè pot tancar-la a unes freqüències que poden ser imprescindibles per a la integració del llenguatge; la pot tancar també a les freqüències que corresponen a la veu de la mare, que són molt importants per a la dinamització cortical, i poden derivar d'aquí les posteriors problemàtiques de comunicació que tots coneixem.

Davant això el Mètode Tomatis se'ns presenta com una pedagogia auditiva. I quina és aquesta pedagogia auditiva? És tornar l'orella al punt zero, és donar l'oportunitat al nen i als pares de tornar a començar aquest recorregut, aquesta aventura auditiva; es torna a posar el nen en una audició confortable intrauterina, es torna a reproduir el que el nen sentia (s'agafa la veu de la mare i es filtra com el nen la sentia quan era

dins del claustre matern), i, mica a mica, en funció de l'evolució, es va tornant progressivament cap a una escolta aèria, es fa l'acomodació, i quan el nen té l'orella oberta s'ha d'anar amb compte perquè la pot tornar a tancar. Per això els deia que el Mètode Tomatis és un gran recurs terapèutic millor en l'espai.

L'ontogènia o desenvolupament de l'orella humana és la filogènia comprimida (lleï de Max Muller); al moment de néixer el nen es veu obligat a canviar la forma d'audició, ja no sentirà a través de l'aigua, és un canvi de medi, un canvi de transmissió que exigirà una acomodació.

Vostès diran: i què té a veure això amb la comunicació, amb la vida intrauterina i amb el Mètode Tomatis? Doncs això té a veure moltíssim, perquè si tenim en compte que al quart mes i mig de gestació l'orella està acabada, el fetus sent a través de l'aigua i sent la veu de la mare que, lògicament, no arriba amb la semàntica sinó amb la impregnació emocional, l'empatia, el ritme, la cadència, l'amor de la mare, el desig de vida, el desig de comunicació. En el moment que comença a progressar pel canal del part per néixer, comença a canviar el mitjà de transmissió, es trenca la bossa de les aigües i la gran aventura auditiva comença. Imagineu-vos en aquest moment què representa el soroll d'una sala de parts, una pinça que cau damunt d'una safata metàl·lica... Per tant, s'ha d'anar amb compte amb l'entorn sonor durant el part.

Aquest criatura amb la seva orella, la que tindrà per a tota la vida i la que li condicionarà el futur de comunicació, entra en un medi diferent d'audició; la natura, que és molt sàvia, manté durant 10-12 dies una mica de líquid amniòtic a l'oïda mitjana i el va perdent

progressivament, perquè aquest canvi es faci d'una forma suau, més natural; els pediatres sabem la de vegades que s'han fet disbarats perquè és evident que la comunicació és la que ens porta a un estat de consciència, és la que ens fa madurar, és la que ens porta potser a progressar com a éssers humans, a millorar des del punt de vista espiritual i a ser una antena còsmica que rebre la informació i per transmetre-la; les idees no les tenim nosaltres, ens vénen donades i nosaltres les hem de transmetre; si no hi ha escolta tot això no pot passar.

Hem dit abans que l'orella era l'òrgan d'estimulació, que primer havia estat l'orella i després el sistema nerviós; per tant, l'orella és la inductora de la maduració del sistema nerviós, per això les persones que fan Tomatis maduren, no és que les fem madurar nosaltres sinó que maduren perquè tenen l'orella oberta i aquest és un canal de percepció extraordinari.

Per tant, jo faria una petita síntesi de la teoria Tomatis, què és i en què es basa; potser les dues coses més importants són:

- La prioritat de l'orella que acaba abans que res; les fibres que van de l'orella als nuclis vestibulars comencen a mielinitzar al quart mes de gestació i a l'any està mielinitzada tota l'àrea auditiva, ja és operacional; no hi ha cap tros més de cervell que tingui aquest nivell de maduració.

- La relació directa que hi ha en la qualitat del missatge que rep el nen dintre de la mare i el posterior desenvolupament de la seva personalitat; aquest factor intrauterí és molt important, per a Tomatis el fetus és en ressonància total amb el psiquisme de la mare, si la mare està angoixada el fetus és una esponja que absorbeix aquesta angoixa, la mare després del part l'allibera, però el nen la pot arrossegar la resta de la seva vida; el fetus reacciona en funció de les actituds de la mare encara que entre ells dos no hi ha cap connexió neurològica directa, la qual cosa és extraordinària.

Per això, la teoria Tomatis té un ample ventall d'aplicacions: en els processos de maduració de la psicomotricitat i de la parla en general; en els problemes d'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura; en les dificultats de comportament i de comunicació; com a preparatori per al part en les embarassades, reduint l'angoixa de la mare, afavorint una preparació per al part i una dinamització del fetus; en els vells amb un procés de dinamització cortical; en una integració de llengües estrangeres, amb l'acomodació de l'oïda a les freqüències de l'altra llengua.